

Forrás: <https://www.folyoirat.tortenelemtanitas.hu/2022/08/elment-a-tanarok-tanitoja-kalmar-arpad-1925-2022-13-02-02/>

Elment a tanárok tanítója Kalmár Árpád (1925–2022)

Szép kort megérve, életének 98. évében eltávozott közülünk Kalmár Árpád történész, diákjai számára a TANÁR ÚR, így csupa nagybetűvel. Szeretett felesége, Szél Júlia, az ismert rádiós, az Aranytollas újságíró mellé került a hajdúszoboszlói temetőben.

Változatos, eseménydús, gazdag életpálya áll mögötte, ahogy mondani szokták, hosszú élete során nagy idők tanúja volt. Nyitottság, jókedély és hihetetlen tudás, olvasottság volt a jellemzője. Pedagógus vénáját meghatározta, hogy tanító volt az édesapja, történészi érdeklődését meg maga a kor hozta magával, 1944 áprilisában érettségizett. Egyetemi évei alatt a Fényes szelek nemzedékének lett a tagja. A Pázmány Péter Tudományegyetemen szerzett diplomát éppen abban az évben, hogy az intézmény neve Eötvös Loránd Tudományegyetem lett. 1948 és 1957 között az MTA Történettudományi Intézet munkatársa volt, de tanított ebben az időszakban új- és legújabbkori történelmet a budapesti Apáczai Csere János Pedagógiai Főiskolán, majd a Lenin Intézetben helyettes tanszékvezetőként, diplomáciatörténetet a Külügyi Főiskolán, de vezetett az ELTE-n Spira György mellett reformkori és 1848/49-es szemináriumokat is. Számos jegyzet, tankönyv és szakkönyv készítője, társszerzője ezekben a mozgalmas években.

A Lenin Intézet pártellenzékének egyik vezetőjeként részt vett a Petőfi Kör történész vitájában, ezért pályája 1957-ben megtört. Március és június között a Gyűjtőfogház, majd novemberig a kistarcsai internálótábor foglya – mindez bírói ítélet nélkül történt. Ezt követően politikailag megbízhatatlanként két évtizedig nem mehetett vissza a felsőoktatásba. Előbb általános iskolában tanított és szakdidaktikával kezdett foglalkozni, majd 1964 és 1976 között a Kölcsey Ferenc Gimnáziumban tanított. Írásai jelentek meg folyóiratunk elődjében, az 1989-ig létező papíralapú Történelemtanításban, szaktárgyi kísérletekben vett részt, tankönyvpályázatokon volt többször díjazott. Történész kutatómunkát is folytatott a népi kollégiumok, legújabb kori ifjúsági és egyetemi mozgalmak témakörében, ismeretterjesztő előadásokat tartott a Magyar Rádióban és a TIT József Attila Szabadegyetemen, történelmi oktatófilm készítésében is részt vett.

1976-tól két évtizeden át újra visszatérhetett a felsőoktatásba. Előbb az egri Ho Si Minh Tanárképző Főiskola (ma Eszterházy Károly Katolikus Egyetem) Csepelen létrehozott kihelyezett tagozata, majd 1983-tól annak jogutódja, az ELTE Tanárképző Főiskola Kara Történelem Tanszékének adjunktusa, majd docense, egy ideig helyettes tanszékvezetője – egészen 1995-ös nyugdíjazásáig. Tanári pályája itt teljesedhetett ki, régi „harcostársával” Eperjessy Gézával volt hallgatói értékelése szerint is legendás tanszékét szervezett. Órái

**Elment a tanárok tanítója
Kalmár Árpád (1925–2022)**

beszélgetések voltak a múlttal és hallgatókkal egyaránt. Kicsit csapongó előadásain nemcsak oktató, de nevelő is – személyes példaadással, visszafogott viselkedéssel és sajátos intellektussal. Különösen igaz ez azokra az általa szervezett tanszéki kirándulásokra, melyeken a '80-as években tanárjelöltjeivel bejárta az Őrséget, Nyírséget és Erdélyt. Szívesen látta hallgatóit a szentendrei lakóhelyén, a „Berkenye tanszéken” is, ahol az államvizsgára való felkészüléshez adott tanácsokat, és – ez volt a gyakoribb – immár ifjú kollégáit látta vendégül egy-egy baráti beszélgetésre, jóval nyugalomba vonulása után is, egészen a legutolsó évig.

Rendszerváltáskor rehabilitálták azzal, hogy 1956-os emlékérmét kapott. Utolsó negyedszázadát viszonylagos visszavonultságban töltötte, hol Szentendrén, hol Hajdúszoboszlón. Felesége, Szél Júlia szülőházájában, Szoboszlón Olvasókört vezettek, közéletiségét mikrokörnyezetében élhette meg. Szellemi aktivitását a legutolsó időkig megőrizte, olvasmányai haláláig kísérték. Hálásan emlékeznek rá volt általános és középiskolai, de leginkább főiskolai tanítványai, hajdani kollégái.

Kalmár Árpádtól nemcsak a történelmet, de a pedagógia alpművészetét is megtanulhatták tanítványai és ifjabb kollégái. Egy régi mondás szerint, ha hajót akarsz építeni, ne azzal kezd, hogy fát hordatsz a munkásokkal. Sokkal inkább azzal, hogy felkelted bennük a vágyat a végtelen tenger iránt. És ezen a tengeren jónéhányszor utazhattunk együtt, tanítványok és pályatársak. Nem véletlen, hogy ez a nekrológ is egy volt tanítvány és pályatárs közös emlékezése a történészre, a tanárra és kollégára, utóbb jóbarátra, akit nem felejtünk.

Winkler Ágnes és Katona András